

Cerrahi Hemşirelerinde Profesyonel Değer Algısı ve Mahremiyet İlişkisi: Tanımlayıcı Araştırma

The Relationship Between Professional Value Perception and Privacy in Surgical Nurses: Descriptive Study

^{id} Kadriye ALDEMİR ATMACA^a, ^{id} Atiye AYDIN^b

^aSivas Cumhuriyet Üniversitesi Şuşehri Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Sivas, Türkiye
^bİstanbul Taksim Eğitim ve Araştırma Hastanesi, Bakım Hizmetleri Müdürlüğü, İstanbul, Türkiye

Bu çalışma, 2. Uluslararası Gazi Sağlık Bilimleri Kongresi'nde (15-17 Aralık 2022, Ankara) sözlü olarak sunulmuştur.

ÖZET Sağlık bakım hizmeti sunan birimlerde hasta mahremiyetinin korunması ve sürdürülmesinde hemşirelerin önemli sorumlulukları vardır. Hemşirelerin bu konudaki yaklaşımları, sahip oldukları profesyonel değerleri ile ilişkilidir. Hemşirelikte profesyonel değerler kişisel değerler, mesleki kuruluşların etik kodları ve kurumsal değerlerin harmanlanmasıyla hasta bakım sürecinde uygulamaya aktarılır. Bu araştırma, cerrahi birimlerde görev yapan hemşirelerin profesyonel değer algısı ve mahremiyet ilişkisini belirlemek amacıyla tanımlayıcı olarak yapılmıştır. Tanımlayıcı türde yapılan bu çalışma, 19 Eylül-20 Ekim 2022 tarihleri arasında İstanbul ilinde bir eğitim ve araştırma hastanesinin cerrahi kliniklerinde ve ameliyathanede çalışan hemşireler ile yapıldı. Evreni bilinen örneklem yöntemi kullanılarak örneklem sayısı belirlenmiş ve çalışmaya 160 hemşire dâhil edilmiştir. Veriler, “kişisel bilgi formu”, “Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği” ve “Hasta Mahremiyet Ölçeği” kullanılarak toplandı ve SPSS 23.0 istatistik paket programı kullanılarak değerlendirildi. Araştırmaya katılan hemşirelerin %80’ni 20-29 yaş aralığında, %79,4’ü kadın, %72,5’i bekâr, %76,9’u lisans mezunudur. Hemşirelerin Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği puan ortalaması 106,81±17,92, Hasta Mahremiyet Ölçeği puan ortalaması ise 4,52±0,52’dir. Mahremiyet Ölçeği’nin alt boyutlarından en yüksek puan özel hayat ve kişisel bilgilerin gizliliği (4,56±0,56) ve cinsiyete ilişkin mahremiyet (4,56±0,54) alt boyutlarından alındığı ve ölçekler arasında pozitif yönde korelasyon olduğu saptanmıştır. Elde edilen verilere göre cerrahi hemşirelerinin profesyonel değer algıları ve mahremiyeti sürdürmeye yönelik davranışlarının yüksek olduğu belirlendi. Hemşirelerin profesyonel değer algısı arttıkça mahremiyete gösterilen özenin arttığı sonucuna ulaşıldı.

ABSTRACT Nurses have important responsibilities in protecting and maintaining patient privacy in units providing health care services. Nurses’ approaches to this issue are related to their professional values. Professional values in nursing are put into practice in the patient care process by blending personal values, ethical codes of professional organizations and institutional values. This research was conducted to determine the professional value perception and privacy relationship of nurses working in surgical clinics and operating rooms. This descriptive study was conducted with nurses working in the surgical clinics and operating room of a training and research hospital in İstanbul between 19 September-20 October 2022. The sample size was determined using the known population sampling method and 160 nurses were included in the study. The data were collected using the “personal information form”, “Professional nursing values scale” and “Patient privacy scale” and evaluated using the SPSS 23.0 statistical package program. %80 nurses are between the ages of 20-29, 79.4% female, 72.5% single, 76.9% undergraduate. The mean score of the Professional Nursing Values Scale of the nurses was determined as 106.81±17.92, and the mean score of the Patient Privacy Scale was determined as 4.52±0.52. It was determined that score from the sub-dimensions of the privacy scale was taken in the privacy and personal information privacy (4.56±0.56) and gender-related privacy (4.56±0.54) sub-dimensions, and there was a high level of positive correlation between the scales. According to the data obtained, surgical nurses have high perceptions of professional values and behaviors towards maintaining privacy. It was determined that as the professional value perception of the nurses increased, the attention paid to privacy increased.

Anahtar Kelimeler: Hemşirelik; cerrahi; değer algısı; mahremiyet; tanımlayıcı araştırma

Keywords: Nursing; surgery; value perception; privacy; descriptive study

Correspondence: Kadriye ALDEMİR ATMACA

Sivas Cumhuriyet Üniversitesi Şuşehri Sağlık Yüksekokulu, Hemşirelik Bölümü, Sivas, Türkiye
E-mail: kadriyealdemir86@hotmail.com

Peer review under responsibility of Türkiye Klinikleri Journal of Medical Ethics, Law and History.

Received: 16 Mar 2023

Received in revised form: 05 May 2023

Accepted: 05 Jun 2023

Available online: 08 Jun 2023

2146-8982 / Copyright © 2023 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

Hemşirelik, temelinde insan gereksinimleri barındıran bilim ve sanattan oluşan profesyonel bir meslektir.¹ Profesyonellik, seçtiği konu hakkında eğitim alan, bu eğitim sonucu yüksek oranda bilgi, beceri, kazanarak uzmanlaşan kişilerce yürütülen ve ilgili meslek örgütleriyle desteklenerek sunulan hizmet olup; profesyonellik, entelektüel eğitim almayı, sorumluluk alma ve karar verme becerisini, kişisel ve mesleki değerler, etik ilkeler doğrultusunda işlev yapmayı gerektirir.^{2,3}

Hemşireliğin profesyonel bir disiplin olması ve temel kavramsal çatısını “insanın” oluşturması nedeniyle bazı etik ilke ve kurallara sahiptir.⁴⁻⁷ Etik ilkeler, tutum ve davranışlara yön veren ahlaki doğrulardır. Bu ilkeler, hemşirelerin mesleğin ahlaki yönünün farkında olmasını ve uygulamaları sırasında sorumluluklarını daha iyi kavramalarını sağlar.^{6,7}

Hemşirelik mesleğinde rol ve sorumlulukların yerine getirilmesinde rehberlik eden norm ve kuralardan biri de mesleki değerlerdir. Değerler; bireylerin tercih, istek, amaç, tutum ve kararlarını etkileyen ölçüt ya da standartlardır.^{8,9} Değerler, bireysel ve profesyonel olarak sınıflandırılır. Bireysel değerler kişinin ahlak gelişimini, davranış kurallarını ve standartlarını yansıtırken; profesyonel değerler, mesleğin uygulanması sırasında sergilenmesi gereken ideal davranışlar için rehber ilkelerdir.⁹ Hemşirelikte profesyonel değerler, kişisel değerler, mesleki kuruluşların etik kodları ve kurumsal değerlerin harmanlanmasıyla hasta bakım sürecinde uygulamaya aktarılır.⁸

Mahremiyet hemşireliğin 4 temel etik ilkesinden biri, aynı zamanda insan onuru ve gizlilik değeri ile doğrudan ilişkili bir kavramdır.^{6,8} Mahremiyet, sadece bilginin gizli tutulması, bedeninin saklanması değil, insan onuru ve özerkliğin korunması olarak da ele alınmalıdır.^{7,10} Uluslararası Hemşireler Birliğinin Hemşirelik Etik Kodlarında, bakımın her aşamasında hastaların biyo-psiko-sosyal mahremiyetinin korunmasının gerekliliğine vurgu yapılmaktadır.¹¹

Hemşirelikte, mesleğin temel standartlarının ve güvenli bakımın sağlanmasında, etik davranışların gerçekleştirilmesinde profesyonel değerler oldukça önemlidir.^{3,6,8,10} Ancak bazı değerlerin birimlere göre önem sırası değişebilmektedir. Örneğin cerrahi bi-

rimlerde cerrahi sürecin doğası gereği hastanın tedavisinin bir bölümünde bağımlı olması ve cerrahinin neden olduğu stres, hastada mahremiyetten yoksun kalma duygusunu tetikleyebilmektedir. Bu duygu bireyin bulunduğu ortamda sadece fiziksel değil, psikolojik ve sosyal olarak kendini güvensiz hissetmesine neden olabilmektedir. Tüm bu nedenler bireyin güvenebileceği, kendisi yerine mahremiyetini gözetebilecek sağlık profesyonellerine ihtiyacı olduğunu ortaya çıkarmaktadır. Böylece mahremiyet cerrahi birimlerde öncelikli değerlerden biri ve cerrahi birimlerde çalışan hemşireler açısından ilgilenilmesi ve irdelenmesi gereken bir konu olarak ele alınmalıdır.¹² Yapılan literatür taramasında, cerrahi hemşirelerinin profesyonel değer algıları ile mahremiyet ilişkisi üzerinde duran çalışmaya rastlanmamıştır. Bu ihtiyaçtan yola çıkarak, bu araştırma, cerrahi klinikleri ve ameliyathanede çalışan hemşirelerin profesyonel değer algısı ve mahremiyet ilişkisini belirlemek amacıyla yapılmıştır.

GEREÇ VE YÖNTEMLER

ARAŞTIRMANIN TİPİ

Bu çalışma tanımlayıcı türde bir araştırma yöntemi kullanılarak yapılmıştır.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Araştırma, 19 Eylül-20 Ekim 2022 tarihleri arasında İstanbul ilinde bulunan bir kamu hastanesinde yapıldı. Araştırmanın yapıldığı hastanenin cerrahi klinikleri ve ameliyathanesinde toplam 164 hemşirenin çalıştığı tespit edildi. Evreni bilinen örnekleme formülü kullanılarak %95 güven aralığında, %5 hata ile minimum örneklem sayısı 154 olarak belirlendi ($p=0,5$, $q=0,5$). Evrenin tamamına ulaşıldı. Ancak 4 hemşire çalışmaya katılmayı kabul etmediği için çalışma 160 hemşire ile gerçekleştirildi.

VERİ TOPLAMA ARAÇLARI

Araştırmanın verileri; benzer çalışmalar referans alınarak oluşturulan “Kişisel Bilgi Formu”, “Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği” ve “Hasta Mahremiyet Ölçeği” kullanılarak toplanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu: Bu form, araştırmacılar tarafından literatür taraması sonrası hazırlanmış olup,

hastaların sosyodemografik özelliklerini içeren 8 sorudan oluşmaktadır.^{2,13,14}

Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği:

Ölçek, Weis ve Schank tarafından geliştirilmiştir. Türkçeye uyarlanması, geçerlilik ve güvenilirliği ise Geçkil ve ark. (2012) tarafından yapılmıştır. Hemşirelerin profesyonel değerlerini kendilerinin değerlendirdikleri bu ölçek 26 maddeden oluşan 5'li Likert tipi bir ölçektir. Ölçekteki her bir ifade "çok önemlidir"den "önemli değildir" şeklinde sıralanmakta ve her bir kategori 1, 2, 3, 4, 5 olarak puanlanmaktadır. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26, en yüksek puan ise 130'dur. Yüksek puanlar yüksek profesyonel değerleri göstermektedir. Weis ve Schank'ın çalışmasında, Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği'nin Cronbach alfa katsayısı 0,92, Geçkil ve ark.'nın çalışmasında da 0,92 bulunmuştur.^{13,15}

Mahremiyet Ölçeği:

Öztürk ve ark. (2014) tarafından geliştirilmiştir. Ölçek toplam 27 sorudan oluşmakta ve 5'li Likert şeklinde değerlendirilmektedir. Ölçek; özel hayat/kişisel bilgilerin gizliliği, cinsiyete ilişkin mahremiyet, kendini koruyamayanların mahremiyeti, bedensel mahremiyet, uygun ortam sağlama şeklinde 5 alt faktörden oluşmaktadır. Ölçekten yüksek puan alınması, hemşirelerin hasta mahremiyetini ya da kişisel gizliliğini gözetmediğini, düşük puan alınması ise gözetmediğini gösterir. Karşılaştırma yapmak için alt faktörler düzeyinde madde sayısına bölünmekte ve 1 ile 5 arasında değişen sonuç elde edilmektedir. Bu sonuçlar 1,00-1,79 arasında ise "çok düşük", 1,80-2,59 arasında ise "düşük", 2,60-3,39 arasında "orta", 3,40-4,19 arasında "yüksek", 4,20-5,00 arasında "çok yüksek" olarak ifade edilmektedir.¹⁶

VERİ TOPLAMA YÖNTEMİ

Veriler, 19 Eylül-20 Ekim 2022 tarihleri arasında toplanmıştır. Araştırmacılar tarafından çalışmanın amacı ve formların içeriği hakkında katılımcılara yüz yüze açıklama yapıldıktan sonra çalışmaya katılmayı kabul eden hemşirelere "Kişisel Bilgi Formu", "Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği" ve "Hasta Mahremiyet Ölçeği" formları verilerek doldurularak sağlandı.

ETİK KONULAR

Araştırmanın uygulanabilmesi için Cumhuriyet Üniversitesi Girişimsel Olmayan Klinik Araştırmalar

Etik Kurulundan etik onay (tarih: 22.06.2022, no: 2022-06/18) ve çalışmanın yapıldığı hastanenin müdürlüğünden izin alınmıştır. Araştırmaya katılan hemşirelere toplanacak verilerin gizli tutulacağı ve sadece bilgilerin bu çalışma için kullanılacağı ve çekilme hakları olduğu bilgisi verilerek onayları alınmıştır. Bu çalışmada, İnsan Hakları Helsinki Deklarasyonu 2013 prensiplerine uyulmuştur.

VERİLERİN DEĞERLENDİRİLMESİ

Veriler SPSS 23 (IBM Corp., Armonk, NY, USA) kullanılarak analiz edildi. Hemşirelerin sosyodemografik özelliklerini tanımlamak için tanımlayıcı istatistikler, ölçek puanlarının analizinde ortalama, standart sapma kullanıldı. Normal dağılım Shapiro-Wilk ve Kolmogorov testleri ile test edildi. Normal dağılıma uyan veriler için independent sample t-testi, 2'den fazla grup için F testi (ANOVA) kullanıldı. Varsayımlardan herhangi biri veya hepsi normal dağılım göstermiyor ise bağımsız 2 grup için Mann-Whitney U, 2'den fazla bağımsız grup için Kruskal Wallis testi kullanıldı. Bağımlı gruplar arasındaki ilişki ve derecesi Pearson korelasyon analiziyle test edildi ve sonuçlar %95 güvenirlilik aralığında $p < 0,05$ anlamlılık düzeyinde değerlendirildi.

BULGULAR

Araştırmaya katılan hemşirelerin %80'inin 20-29 yaş aralığında, %79,4'ünün kadın, %72,5'inin bekâr, %76,9'unun lisans mezunu, %89,4'ünün çalışma süresinin 1-10 yıl arasında olduğu görüldü (Tablo 1).

Hemşirelerin, Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği puan ortalaması $106,81 \pm 19,11$, Mahremiyet Ölçeği puan ortalaması ise $4,52 \pm 0,52$ 'dir. Mahremiyet Ölçeği alt boyut puan ortalamaları ise en yüksek olan özel hayat ve kişisel bilgilerin gizliliği ($4,56 \pm 0,56$) ve cinsiyete ilişkin mahremiyet ($4,56 \pm 0,54$) alt boyutunda, en düşük puanın ise kendini koruyamayanların mahremiyeti ($4,42 \pm 0,58$) alt boyutunda olduğu belirlendi (Tablo 2).

Araştırmaya dâhil edilen hemşirelerin Profesyonel Hemşirelik Değerler Ölçeği ile yaş, cinsiyet, medeni durum, meslekteki çalışma yılı değişkenleri arasında anlamlı fark olmadığı, eğitim düzeyleri arasındaki farkın ise istatistiksel açıdan anlamlı olduğu saptandı (Tablo 3).

TABLO 1: Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri (n=160).

Değişkenler	n	%
Yaş		
20-29	128	80
30-39	23	14,4
40 ve üstü	9	5,65
Cinsiyet		
Kadın	127	79,4
Erkek	33	20,6
Medeni durum		
Evlü	44	27,5
Bekâr	116	72,5
Eğitim durumu		
Lise	13	8,1
Ön lisans	17	10,6
Lisans	123	76,9
Lisansüstü	7	4,4
Meslekte çalışma yılı		
1-10	143	89,4
11-20	12	7,5
21-30	5	3,1

TABLO 2: Profesyonel hemşirelik değerleri ve Mahremiyet Ölçeği toplam puanı ile Mahremiyet Ölçeği alt boyutları puan ortalamaları dağılımı.

	Ortalama±SS
Değerler ölçeği ortalaması	106,81±19,11
Mahremiyet Ölçeği ortalaması	4,52±0,52
Mahremiyet Ölçeği alt boyutları	
Özel hayat ve kişisel bilgilerin gizliliği	4,56±0,56
Cinsiyete ilişkin mahremiyet	4,56±0,54
Kendini koruyamayanların mahremiyeti	4,42±0,58
Bedensel mahremiyet	4,48±0,55
Uygun ortam oluşturma	4,54±0,57

SS: Standart sapma.

Mahremiyet Ölçeği toplam puan ortalamasında yaş, cinsiyet, eğitim durumu, medeni durum, meslekteki çalışma yılı değişkenlerine göre anlamlı fark bulunmaz iken, “Hasta Mahremiyet Ölçeği” alt boyutlarından özel hayat ve kişisel bilgilerin gizliliği ve bedensel mahremiyet alt boyut puanı ile eğitim durumu arasında istatistiksel olarak anlamlı fark olduğu bulundu. Farkın, eğitim durumu lise ve lisansüstü olan katılımcıların puanlarının yüksekliğinden kaynaklandığı belirlendi (Tablo 3).

Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği ile Mahremiyet Ölçeği arasında yapılan korelasyon analizinde, 2 ölçek arasında pozitif yönde korelasyon olduğu, değerler ölçeğinden alınan puan arttıkça Mahremiyet Ölçeği’nden alınan puanın arttığı saptandı (Tablo 4).

TARTIŞMA

Profesyonel değerler hemşirelik bilimi, sanatı ve etiğinde önemli bir kavramdır. Bu değerler hemşirelik uygulamaları için etik ve felsefi çerçeve oluşturur.^{4,5} Hemşirelerin profesyonel değerlerinin yüksek olması mesleğin gelişimi ve imajı için oldukça önemlidir. Çalışmada hemşirelerin profesyonel değer düzeyleri yüksek bulunmuştur. Literatürde aynı ve farklı ölçekler ile hemşirelerin profesyonel değer düzeyleri incelenmiş ve yüksek düzeyde algılara sahip oldukları saptanmıştır.^{1,2,13,17-19} Cerrahi birimlerde çalışan hemşirelerin bu konudaki farkındalıklarının yüksek olması nitelikli sağlık hizmet sunumu açısından değerlidir.

Bu çalışmada hemşirelerin cinsiyet, yaş, medeni durum, çalışma yılı gibi değişkenlerin profesyonel değer algılarını etkilemediği saptanmıştır. İran’da yapılan aynı konulu çalışmada benzer sonuçlar bulunmuştur.²⁰ Ancak Lin ve Wang, bekâr ve 35 yaş üstündeki hemşirelerin, Torabizadeh ve ark. ise ameliyathanede çalışan kadın hemşirelerin erkek hemşirelere göre profesyonel değer düzeylerinin anlamlı şekilde daha yüksek olduğunu saptamışlardır.^{19,21}

Mevcut çalışmada, Hemşirelik Profesyonel Değerler Ölçeği ile eğitim düzeyi arasında anlamlı fark bulunmuştur. Lisansüstü ve ön lisans mezunu olan hemşirelerin değer algısı yüksek iken, lisans mezunlarının düşüktür. Benzer şekilde Görüş ve ark.nın çalışmalarında, yüksek lisans mezunu hemşirelerin diğer eğitim düzeylerine göre profesyonel değer algılarının yüksek olduğu belirtilmektedir.² Bazı çalışmalar, eğitim düzeyi arttıkça hemşirelerin profesyonel değerler düzeyinin yükseldiğini belirtirken, eğitim düzeyinin profesyonel değerleri etkilemediğini bildiren çalışmalar da vardır.^{4,22-24} Ayrıca çalışmada, ön lisans mezunu hemşirelerin de profesyonel değer algıları yüksektir. Bu durum, mesleki deneyim ve tecrübenin pozitif yönde etkisine bağlı olduğunu düşündürmektedir. Çünkü Türkiye’de ön lisans eği-

TABLO 3: Hemşirelerin tanıtıcı özellikleri ile Profesyonel Hemşirelik Değerleri Ölçeği, Mahremiyet Ölçeği ve alt boyutları puan ortalamalarının karşılaştırması (n=160).

	Değerler Ölçeği	Mahremiyet Ölçeği toplam puan	Özel hayat ve k işisel bilgilerin gizliliği	Cinsiyete ilişkin mahremiyet	Kendini koruyamayanların mahremiyeti	Bedensel mahremiyet	Uygun ortam oluşturma
Yaş							
20-29	107±18,80	4,52±0,54	4,55±0,59	4,55±0,56	4,42±0,58	4,48±0,57	4,52±0,59
30-39	108,47±19,47	4,54±0,44	4,57±0,49	4,56±0,48	4,42±0,54	4,46±0,49	4,64±0,41
40 ve üstü	115±17,46	4,56±0,48	4,62±0,45	4,62±0,42	4,38±0,69	4,55±0,48	4,52±0,56
Test	F=3,363	X ² =0,14	X ² =0,14	X ² =0,95	X ² =0,20	X ² =0,214	X ² =0,597
p değeri	p=0,057	p=0,993	p=0,993	p=0,954	p=0,990	p=0,899	p=0,742
Cinsiyet							
Kadın	106,95±18,12	4,56±0,46	4,60±0,49	4,60±0,48	4,44±0,54	4,52±0,47	4,56±0,53
Erkek	106,30±22,83	4,39±0,71	4,40±0,77	4,39±0,71	4,36±0,72	4,31±0,78	4,46±0,68
Test	t=0,173	Z=-,811	Z=-,138	Z=-,1,699	Z=-,0,259	Z=-,0,996	Z=-,0,084
p değeri	p=0,863	p=0,418	p=0,255	p=0,89	p=0,796	p=0,319	p=0,933
Medeni durum							
Evli	107,06±22,18	4,50±0,55	4,52±0,63	4,54±0,53	4,46±0,59	4,48±0,55	4,51±0,63
Bekâr	106,72±17,92	4,53±0,51	4,58±0,54	4,56±0,55	4,41±0,58	4,48±0,56	4,55±0,54
Test	t=0,101	Z=-0,233	Z=-,0,194	Z=-0,342	Z=-,0,45	Z=-,0,45	Z=-0,233
p değeri	p=0,919	p=0,816	p=0,846	0,732	p=0,964	p=0,964	p=0,816
Eğitim durumu							
Lise	108,76±16,97	4,83±0,26	4,89±0,26	4,84±0,28	4,67±0,42	4,82±0,29	4,82±0,32
Ön lisans	116,35±12,24	4,55±0,43	4,57±0,46	4,64±0,43	4,38±0,55	4,45±0,52	4,66±0,48
Lisans	104,69±19,94	4,47±0,55	4,51±0,60	4,50±0,57	4,39±0,60	4,42±0,57	4,48±0,60
Lisansüstü	117,28±11,68	4,82±0,25	4,87±0,19	4,88±0,22	4,71±0,41	4,85±0,19	4,71±0,36
Test	F=2,74	X ² =7,31	X ² =8,83	X ² =7,13	X ² =4,84	X ² =10,203	X ² =7,31
p değeri	p=0,045*	p=0,63	p=0,031*	p=0,068	p=0,184	p=0,017*	p=0,63
Meslekte çalışma yılı							
1-10	106,97±19,28	4,52±0,53	4,56±0,57	4,55±0,55	4,43±0,58	4,48±0,56	4,54±0,58
11-20	103,33±16,73	4,57±0,37	4,62±0,46	4,60±0,42	4,41±0,43	4,52±0,44	4,64±0,41
21-30	110,80±22,12	4,42±0,59	4,48±0,55	4,56±0,51	4,20±0,85	4,40±0,57	4,35±0,60
Test	F=0,310	X ² =0,093	X ² =0,014	X ² =0,095	X ² =0,020	X ² =0,597	X ² =0,597
p değeri	p=0,734	p=0,955	p=0,993	p=0,954	p=0,990	p=0,742	p=0,742

t: Bağımsız gruplarda t-testi; z: Mann-Whitney U testi; F: Bağımsız gruplarda varyans analizi; X²: Kruskal Wallis testi.

TABLO 4: Hemşirelik Profesyonel Değerler Ölçeği ile Mahremiyet Ölçeği arasındaki ilişki.

	Hemşirelik Profesyonel Değerler Ölçeği	
	r değeri*	p değeri
Mahremiyet Ölçeği toplam puan	0,455	0,001
Özel hayat ve kişisel bilgilerin gizliliği	0,439	0,001
Cinsiyete ilişkin mahremiyet	0,452	0,001
Kendini koruyamayanların mahremiyeti	0,423	0,001
Bedensel mahremiyet	0,369	0,001
Uygun ortam oluşturma	0,410	0,001

*Korelasyon katsayısı.

timi 1996 yılında durdurulmuş, aradan geçen süre göz önüne alınır ise ön lisans mezunu hemşirelerin mes-

lekte var oldukları sürecin uzun ve mesleki deneyimlerinin fazla olduğu görülmektedir.

Bu çalışmada, hemşirelerin mahremiyet algısının çok yüksek olduğu görülmektedir. Hemşirelerin hasta mahremiyetini gözetme durumunun değerlendirildiği bazı çalışmalarda benzer sonuçlar bildirilmektedir.^{14,25,26} Öğrenci hemşireler ile yapılan çalışmalarda da Mahremiyet Ölçeği'nden alınan puanın çok yüksek olduğu ve hasta mahremiyetini önemsedikleri görülmektedir.²⁷⁻²⁹ Bu sonuçların aksine Candan ve Bilgili, ebe ve hemşirelerin mahremiyet algısının orta düzeyde olduğunu saptamışlardır.³⁰ Ameliyathane ve cerrahi klinikler mahremiyet ihlalleri açısından riskli birimlerdir. Bu riskin bilinmesi,

çalışma kapsamındaki hemşirelerin hasta mahremiyetine karşı duyarlılıklarını artırmış olabilir.

Bu çalışmada, Mahremiyet Ölçeği alt boyutlarından en yüksek puan “cinsiyete ilişkin mahremiyet” ve “özel hayat ve kişisel bilgilerin gizliliği” boyutlarından alınmıştır. Literatürde çalışma bulgusunun aksine 1. sırada “bedensel mahremiyet” yer alırken, en son sırada ise “cinsiyete ilişkin mahremiyet” yer almaktadır.^{14,25-27,29} Mahremiyet algısı belirli kural, norm, değerlere bağlıdır ve sosyo-kültürel yapı, zaman ve yaşanan değişimler mahremiyet bileşenlerinin önceliğini değiştirebilir.

Mahremiyet Ölçeği alt boyutlarından “özel hayat ve kişisel bilgilerin gizliliği” ve “bedensel mahremiyet” alt boyutları ile eğitim arasında anlamlı ilişki saptanmıştır. Ancak çalışmada, lisansüstü eğitim ve lise eğitimi olan hemşirelerin puanlarına bağlı fark anlamlı çıktığı için eğitim seviyesi ile mahremiyet arasında paralel bir ilişki olduğu söylenemez. Oysa literatür sonuçlarında paralel bir ilişki görülmektedir.^{14,30,31} Çalışmada, eğitim seviyesi ile mahremiyet algısının doğru orantılı olmamasının sebebinin, lisans mezunu hemşire sayısının fazla olup diğer eğitim seviyesindeki hemşire sayısının az olmasına bağlı olduğu düşünülmektedir.

Çalışmada yaş, cinsiyet, çalışma yılı, medeni durum gibi değişkenler ile Mahremiyet Ölçeği arasında anlamlı bir fark bulunmamıştır. Benzer şekilde Tanrıku ve ark., medeni durum ve cinsiyetin, Aktan ve ark., yaş, cinsiyet, medeni durum ve klinik deneyimin, Candan ve Bilgili yaş ve cinsiyetin, Kim ve ark., yaş ve klinik deneyimin, Akyüz medeni durumun, Özen ve Dağlı yaşın mahremiyet ile ilgili görüş ve değerlendirmelerini etkilemediğini saptamışlardır.^{14,26,28,30-32} Bazı çalışmalarda ise evli hemşirelerin bekâr hemşirelere göre kız öğrencilerin de erkek öğrencilere göre hasta mahremiyetini korumanın önemine yönelik algılarının yüksek olduğu bildirilmektedir.^{28,29} Mahremiyeti sürdürülebilir kişisel ve profesyonel algı, tutum ve davranışla ilişkilidir, bu nedenle çalışmalarda farklı sonuçlar bulunması normal kabul edilebilir.

Mahremiyetin korunması ve sürdürülmesi hemşirelik mesleğinin geleneğinde süregelen temel bir değerdir. Hemşirelik mesleğinde “değerler” uygu-

lamaların ve mesleki davranışların temelini oluşturmaktadır.² Profesyonel değerleri özümseyerek mesleki davranışlarına yansıtan hemşirelerden hasta mahremiyetine özen göstermeleri beklenen bir davranıştır. Çalışma sonucu bu yöndedir. Hemşirelik Profesyonel Değerler Ölçeği ile Mahremiyet Ölçeği arasında pozitif yönde ilişki bulunmuştur. Konuyla ilgili bir araştırmada, hemşirelerin profesyonel değer düzeylerinin yüksek olduğu ve 1. derecede önemsedikleri değer “gizlilik” olduğu belirlenmiştir.³³ Öğrenci hemşireleri ile yapılan birkaç çalışmada da hasta mahremiyetini koruma ve gizliliğini sağlamanın en çok önemsenen 2 değer olduğu belirtilmiştir.^{34,35} Hemşirelik değerlerinin mesleki uygulamalarda, tutum ve davranışları olumlu yönde etkilediği; gerek bu çalışmada gerekse literatürdeki benzer çalışmalarda görülmektedir.

ARAŞTIRMANIN SINIRLILIKLARI

Örneklem büyüklüğü güç analizi ile hesaplanmış ve örnekleme olasılık yöntemlerine dayalı olmasının yanında, sonuçların tek bir hastanede çalışan hemşireleri temsil etmesi çalışmanın sınırlılığıdır.

SONUÇ

Çalışmada hemşirelerin profesyonel değer algıları ve mahremiyet ile ilgili tutumlarının iyi düzeyde olduğu ve profesyonel değer algıları ile mahremiyet arasında pozitif yönde ilişki olduğu saptanmıştır. Hemşirelik eğitiminin dikey hedefleri arasında profesyonel değerlerin geliştirilmesi yer almaktadır. Bu nedenle eğitim süreci boyunca profesyonel tutum ve davranışların önemi kavratılmalı ve öğrenci değerlendirmesinin bir parçası olmalıdır. Değerlerin oluşması ve şekillenmesi sürecinde eğitim kadar önemli olan bir diğer bileşen rol modelidir. Bu sayede bilinç altı öğrenme gelişir ve kişiler rol model aldıkları bireylerin davranışlarını sergiler. Bu açıdan tüm meslek üyelerine ve mesleki eğitim sunan akademisyenlere profesyonel değerleri geliştirmeye yönelik girişimler planlanması önemlidir. Konuyla ilgili mesleki kuruluşlar kongre, sempozyum, seminer gibi etkinlikler düzenleyerek, kurumlarda düzenli hizmet içi eğitimler verilerek rol modellerinin gelişimine katkı sağlanabilir. Çalışmada, hemşirelerin profesyonel değer algıları ve mahremiyeti koruma ve sürdürme durum-

ları öz bildirim yöntemi ile belirlenmiştir. Bu bağlamda konu ile ilgili gözlemsel çalışmalar yapılabilir.

Finansal Kaynak

Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile ilgili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi herhangi bir destek alınmamıştır.

Çıkar Çatışması

Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin

çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yoktur.

Yazar Katkıları

Fikir/Kavram: Kadriye Aldemir Atmaca, Atiye Aydın; **Tasarım:** Kadriye Aldemir Atmaca, Atiye Aydın; **Denetleme/Danışmanlık:** Kadriye Aldemir Atmaca, Atiye Aydın; **Veri Toplama ve/veya İşleme:** Atiye Aydın; **Analiz ve/veya Yorum:** Kadriye Aldemir Atmaca; **Kaynak Taraması:** Kadriye Aldemir Atmaca; **Makalenin Yazımı:** Kadriye Aldemir Atmaca; **Eleştirel İnceleme:** Kadriye Aldemir Atmaca, Atiye Aydın; **Kaynaklar ve Fon Sağlama:** Kadriye Aldemir Atmaca, Atiye Aydın.

KAYNAKLAR

- Yılmaz D, Karaman D. Hemşirelikte profesyonelleşme. Ergün S, editör. Hemşireliğe Giriş. 1. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Basın Yayın Dağıtım AŞ; 2021. p.131-45.
- Göriş S, Kılıç Z, Ceyhan Ö, Şentürk A. Hemşirelerin profesyonel değerleri ve etkileyen faktörler [Nurses' professional values and affecting factors]. J Psy Nurse. 2014;5(3):137-42. [Crossref]
- Adıgüzel O, Tanrıverdi H, Sönmez Özkan D. Mesleki profesyonellik ve bir meslek mensupları olarak hemşireler örneği [Occupational professionalism and the case of nurses as the members of the profession]. Yönetim Bilimleri Dergisi. 2011;9:239-59. [Link]
- Burkhardt MA, Nathaniel AK, editörler. Ecevit Alpar Ş, Bahçecik N, Karabacak Ü, çeviri editörleri. Çağdaş Hemşirelikte Etik. 3. Baskı. İstanbul: İstanbul Tıp Kitabevi; 2013. p.52-78.
- Liaschenko J, Peter E. Nursing ethics and conceptualizations of nursing: profession, practice and work. J Adv Nurs. 2004;46(5):488-95. [Crossref] [PubMed]
- Köktürk Dalcalı B. Hemşirelik ve etik. Ergün S, editör. Hemşireliğe Giriş. 1. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Basın Yayın Dağıtım AŞ; 2021. p.207-16.
- Karadağlı F. Profesyonel hemşirelikte etik [Ethics in professional nursing]. Düzce Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü Dergisi. 2016;6(3):197-200. [Link]
- Işık TM. Hemşirelikte değerler ve inançlar. Ergün S, editör. Hemşireliğe Giriş. 1. Baskı. Ankara: Nobel Akademik Basın Yayın Dağıtım AŞ; 2021. p.119-29.
- Altun İ. Nursing values. Callara L, ed. Nursing Education Challenges In The 21st Century. 1st ed. New York: Nova Publishers; 2008. p.243-69.
- İzgi C. Mahremiyet kavramı bağlamında kişisel sağlık verileri [The concept of privacy in the context of personal health data]. TJOB. 2014;1(1):25-37. [Link]
- International Council of Nurses ICN [Internet]. © 2023 International Council of Nurses (ICN). [Cited: January 18, 2023]. The ICN code of ethics for nurses 2017. Available from: [Link]
- Eti Aslan F, Çınar F, Es M. Cerrahi hemşirelerinin mahremiyet bilinçlerinin incelenmesi [Investigation of the privacy consciousness of surgical nurses]. Kocaeli Med J. 2019;8(3):95-103. [Crossref]
- Geçkil E, Ege E, Akin B, Göz F. Turkish version of the revised nursing professional values scale: validity and reliability assessment. Jpn J Nurs Sci. 2012;9(2):195-200. [Crossref] [PubMed]
- Aktan GG, Eşer İ, Kocaçal E. Hemşirelerin hasta mahremiyetini koruma ve sürdürme durumları ile etkileyen faktörler [The status of nurses' protecting and maintaining patient privacy and affecting factors]. Koç Üniversitesi Hemşirelikte Eğitim ve Araştırma Dergisi. 2019;16(4):301-5. [Crossref]
- Weis D, Schank MJ. Professional values: key to professional development. J Prof Nurs. 2002;18(5):271-5. [Crossref] [PubMed]
- Ozturk H, Bahçecik N, Özçelik KS. The development of the patient privacy scale in nursing. Nurs Ethics. 2014;21(7):812-28. [Crossref] [PubMed]
- Süzen H, Çevik K. Hemşirelerin profesyonel değerleri ile merhamet ve sabır düzeyleri arasındaki ilişki [Relationship between nurses' professional values and compassion and patience levels]. Türkiye Klinikleri J Nurs Sci. 2020;12(4):528-35. [Crossref]
- Kaya A, Kantek F. Yönetici hemşirelerin profesyonel değerler algısı ve etkileyen faktörler [Nurse managers' perception of professional values and affecting factors]. Journal of Health and Nursing Management. 2016;1(3). [Link]
- Lin YH, Wang LS. A Chinese version of the revised Nurses Professional Values Scale: reliability and validity assessment. Nurse Educ Today. 2010;30(6):492-8. [Crossref] [PubMed]
- Shahriari M, Baloochestani E. Applying professional values: the perspective of nurses of Isfahan hospitals. J Med Ethics Hist Med. 2014;7:1. [PubMed] [PMC]
- Torabzadeh C, Darari F, Yektatalab S. Operating room nurses' perception of professional values. Nurs Ethics. 2019;26(6):1765-76. [Crossref] [PubMed]
- Kubsch S, Hansen G, Huyser-Eatwell V. Professional values: the case for RN-BSN completion education. J Contin Educ Nurs. 2008;39(8):375-84. [Crossref] [PubMed]
- Gallegos C, Sortedahl C. An exploration of professional values held by nurses at a large freestanding pediatric hospital. Pediatr Nurs. 2015;41(4):187-95. [PubMed]
- Chikeme PC, Ogbonnaya NP, Anarado AN, Ihudiebube-Splendor CN, Madu O, Israel CE. Professional values of Nigerian nursing students. Int J Med Res Health Sci. 2019;8(3):26-35. [Link]
- Öztürk H, Torun Kılıç Ç, Kahriman İ, Meral B, Çolak B. Assessment of nurses' respect for patient privacy by patients and nurses: a comparative study. J Clin Nurs. 2021;30(7-8):1079-90. [Crossref] [PubMed]

26. Tanrıkulu F, Erol F, Ziya NY, Gündoğdu H, Karabulut B, Dikmen Y. Hemşirelerin hasta mahremiyetini gözetme durumlarının incelenmesi [Investigation of the evaluation of the nurses in patient privacy]. *Journal of Innovative Healthcare Practices*. 2020;1(1):22-9. [\[Link\]](#)
27. Özkan ZK, Eyi S, Mayda Z. Hemşirelik öğrencilerinin hasta mahremiyetini korumaya yönelik davranışlarının belirlenmesi [Determination of nursing students behaviour about protecting patient privacy]. *Journal of Inonu University Health Services Vacation School*. 2020;8(2):312-20. [\[Crossref\]](#)
28. Özen I, Dağlı F. Mesleki uygulama yapan öğrencilerin hasta mahremiyetine ilişkin görüşü [The view of students who make professional application about patient's privacy]. *Türkiye Klinikleri J Med Ethics*. 2021;29(1):78-85. [\[Crossref\]](#)
29. Aktan G, Zaybak A, Eser I. İntörn hemşirelerin hasta mahremiyetini koruma ve sürdürme durumları ve etkileyen faktörler [Patient privacy of intern nurses conservation and maintenance states and affecting factors]. *J Educ Res Nurs*. 2021;18(4):396-401. [\[Link\]](#)
30. Candan M, Bilgili N. Hemşire ve ebelerin hasta mahremiyetine ilişkin görüşlerinin değerlendirilmesi [Evaluation of nurse and midwives' opinions on patient privacy]. *Gazi Sağlık Bilimleri Dergisi*. 2018;3(3):34-43. [\[Link\]](#)
31. Kim K, Han Y, Kim J. Nurses' and patients' perceptions of privacy protection behaviours and information provision. *Nurs Ethics*. 2016;24(5):1-14. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
32. Akyüz E, Erdemir F. Surgical patients' and nurses' opinions and expectations about privacy in care. *Nurs Ethics*. 2013;20(6):660-71. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
33. Poorchangizi B, Farokhzadian J, Abbaszadeh A, Mirzaee M, Borhani F. The importance of professional values from clinical nurses' perspective in hospitals of a medical university in Iran. *BMC Med Ethics*. 2017;18(1):20. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#) [\[PMC\]](#)
34. Nelwati, Abdullah KL, Chong MC. Factors influencing professional values among Indonesian undergraduate nursing students. *Nurse Educ Pract*. 2019;41:102648. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)
35. Lin YH, Li J, Shieh SI, Kao CC, Lee I, Hung SL. Comparison of professional values between nursing students in Taiwan and China. *Nurs Ethics*. 2016;23(2):223-30. [\[Crossref\]](#) [\[PubMed\]](#)